

**QORTI CIVILI
PRIM' AWLA**

**ONOR. IMHALLEF
TONIO MALLIA**

Seduta tat-12 ta' Ottubru, 2007

Rikors Numru. 26/2003

**Dr Andrew Borg
Cardona bhala
stralcjarju ghan-nom
u in rapprezentanza
ta' Priceclub
Operators Limited**

vs

**Victor Zammit,
Christopher Gauci u
Wallace Fino**

Il-Qorti;

Rat ir-rikors ippresentat min Dr Andrew Borg Cardona nomine li n forza tieghu wara li ppremetta li s-socjeta' kummercjali Priceclub Operators Limited ("PCO") giet registrata fil-25 ta' Marzu tas-sena 1998. L-ewwel azzjonisti taghha kienu Save-On Co. Limited (999 sehem)

Kopja Informali ta' Sentenza

u s-Sur Francis Gauci (1 sehem), waqt li l-ewwel diretturi taghha kienu s-Sinjuri Victor Zammit, Wallace Fino, Christopher Gauci u l-istess Francis Gauci;

Sussegwentement, u cioe', fil-21 ta' April, 1998, il-kapital ta' PCO gie mizjud b'Lm100,000 bl-ishma relattivi jigu mahruqa f'isem Price Club Holdings Limited. Fl-10 ta' Gunju, 1998, gie registrat fil-kotba tal-kumpanija li l-ishma ta' Save-On Limited kienu gew trasferiti lil Price Club Holdings Limited (998 sehem) u lil Biochemicals International Limited (1 sehem); fil-waqt li s-sehem wiehed li kellu Francis Gauci gie trasferit lil 2000 Holdings Limited. B'hekk, effettivament, PCO saret sussidjarja ta' Price Club Holdings Limited ftit wara li giet kostitwita, u l-kontroll taghha kien fl-azzjonisti ahharija ta' Price Club Holdings Limited, u cioe', l-intimati Victor Zammit, l-familja Gauci rapprezentata minn Christopher Gauci, u Wallace Fino. Fl-istess zmien sar tibdil fid-diretturi ta' PCO billi Francis Gauci rrienza minn direttur u s-sinjuri Mark Anthony Zammit u Ivan Fsadni gew appuntati diretturi b'effett mit-22 ta' April, 1998.

Bhal PCO, Price Club Holdings Limited (C 22703) giet registrata fil-25 ta' Marzu, 1998. L-azzjonijiet f'Price Club Holdings Limited huma s-socjetajiet 2000 Holdings Limited u Biochemicals International Limited. L-azzjonisti f'2000 Holdings Limited (C 22681) huma Taormina Holdings Limited u Wallace Investments Limited. L-azzjonisti f'Taormina Holdings Limited huma Giosue u Georgina Gauci (omm u missier Christopher). F'Wallace Investments Limited (C 8893), l-azzjonista ewlieni hu Wallace Fino. Fl-ahhar, l-azzjonisti ordinarji f'Biochemicals International Limited (C 9068) huma s-Sur Victor Zammit u s-sinjuri Giovanna u Rose Zammit.

Effettivament allura, id-diretturi ta' PCO kienu wkoll l-azzjonisti, jew tfal tal-azzjonisti, indiretti taghha.

PCO kienet wahda min-numru ta' socjetajiet kummercjali li flimkien kienu maghrufa bhala l-Grupp Priceclub. Il-grupp twaqqaf f'Marzu 1998 biex jigi attwat l-akkwist, da parti tal-intimati Zammit, Gauci u Fino, ta' negozju li sa dak iz-

zmien kien proprjeta, direttament jew indirettament, ta' certu Francis Gauci. In-negozju ta' Gauci kien jikkonsisti, f'dak iz-zmien, fi tliet *supermarkets*, wiehed il-Marsa, iehor f'Burmarrad u t-tielet fis-Swatar. It-transazzjoni tal-akkwist tan-negozju ta' Gauci kienet wahda komplessa, u rilevanti hafna ghall-meritu ta' dan ir-rikors: provi dettaljati dwarha jitressqu waqt is-smigh ta' dan ir-rikors.

Eventwalment, il-grupp tkabbar biex meta kien sar l-iktar popolari kien jopera tmien (8) *supermarkets* maghrufa bl-isem "priceclub". Dawn is-*supermarkets* kienu s-segwenti:

- (a) Priceclub (Burmarrad), Burmarrad Road, Burmarrad;
- (b) Priceclub (Swatar), Triq is-Swatar, Swatar, Msida;
- (c) Priceclub (Birkirkara), G.F. Agius De Soldanis Street, B'Kara;
- (d) Priceclub (Naxxar), Triq il-Mosta, Naxxar;
- (e) Priceclub (Attard), Plot D, Triq il-Ghenba, Attard;
- (f) Priceclub (Marsa), The Save-On Discount Store, Sir Paul Boffa Avenue, Marsa;
- (g) Priceclub (Paola), Carters, Luqa Road, Paola; u
- (h) Priceclub (Gozo), Arkadia Complex, Rabat, Gozo.

Il-Grupp Priceclub kien jikkonsisti fis-segwenti soċjetajiet kummerċjali:

- (a) Priceclub Holdings Limited ("PC Holdings"). Din kienet is-soċjeta' li serviet il-funzjoni ta' "*holding company*" fi hdan il-grupp.
- (b) Price Club (Burmarrad) Limited, Price Club (Swatar) Limited, u Price Club (Birkirkara) Limited. Dawn is-soċjetajiet huma l-proprjetarji tas-*supermarkets* li jinsabu f'Burmarrad, Swatar u Birkirkara rispettivament. Ix-xiri ta' dawn l-istabbilimenti kien iffinanzjat f'parti sostanzjali mill-HSBC Bank Malta plc, Bank of Valletta plc u mill-azzjonisti.
- (c) PCO. Din kienet is-soċjeta' operativa fi hdan il-grupp. Ghaldaqstant, PCO kienet hadet l-istabbilimenti msemmija aktar 'l fuq f'punt (b) b'kera minghand is-soċjetajiet fill-Grupp Priceclub li kienu xtraw l-istess

stabillimenti. PCO kienet hadet stabillimenti ohra b'kera minghand terzi. Peress li kienet is-socjeta' operattiva, PCO kienet id-debitrici tas-*suppliers* kollha li kienu jiffornixxu lis-*supermarkets*, kif ukoll ta' kull minn ipprovda servizz lilhom.

PCO giet xolta fi stat ta' insolvenza permezz ta' digriet moghti minn din il-Qorti fit-12 ta' Lulju tas-sena 2002, b'effett retroattiv ghall-1 ta' Novembru tas-sena 2001. L-intimati, *qua* diretturi ta' PCO, kienu jafu, jew kellhom ikunu jafu, li l-insolvenza ta' PCO kienet prattikament inevitabbli sa mill-bidu tal-operat taghha; il-kobor tal-falliment attwali kien aggravat bl-inkompetenza, l-abbuzi u l-qerq tal-intimati:

(a) Id-decizjonijiet mehuda waqt li kienu qed jigu imhejjija l-istruttura tal-grupp Priceclub u l-arrangamenti finanzjarji ta' kull socjeta' formanti parti mill-grupp u kif ukoll bejn dawn is-socjetajiet kollha u l-azzjonisti, kellhom, cament u minghajr ekwivoku, l-effett li, f'termini reali, PCO bdiet l-ezistenza taghha fuq xifer ta' solvenza u, avolja kienet teknikament solventi f'dak l-istadju, ftit li xejn kellha propsetti li tevita xoljiment minhabba insolvenza. Peress illi l-intimati kienu responsabbli ghal, u involuti direttament f'dawn id-decizjonijiet, kienu, jew kellhom ikunu, konxji taghhom u tal-effett nociferu taghhom;

(b) Din is-sitwazzjoni ta' solvenza prekarja fil-bidu tal-operat ta' PCO bdiet mill-ewwel nett il-mixja lejn l-insolvenza prattikament inevitabbli tal-kumpanija. Pero' PCO mhux biss falliet, ghaix, kif jghidu l-Ingliزي, "*the writing was on the wall*", imma falliet b'mod spettakolari – f'sens negattiv – u b'telf ghall-kredituri li hafna minnu setgha jigi evitat, kieku ma kinetx ghall-inkompetenza grassa, l-abbuzi, n-nuqqas ta' osservanza ta' obbligi naxxenti mil-ligi, u anki l-qerq, tal-intimati.

(a) PCO kumpanija li bdiet hajjitha bi prospetti zghar li tevita xoljiment minhabba insolvenza

PCO kienet il-qalb tal-Grupp Priceclub – grupp li, meta kien l-iktar popolari, kellu *turnover* ta' 'l fuq minn tnejn u ghoxrin miljum lira (Lm22,000,000) fis-sena. Il-grupp kient dipendenti ghal kollox fuq PCO ghaliex din kienet l-unika

socjeta' li kienet tiggenera *revenue*, u li minnu kienet mistennija li tagmel profitti. Bid-dhul ta' PCO, kellhom jithallsu l-kredituri taghha (inkluzi dawk antiki – ta' Francis Gauci), il-kera tal-istabillimenti, u l-ispejjez operativi l-ohra. Il-kera tal-istabillimenti f'Birkirkara, Burmarrad u Swatar kellha isservi biex, effettivament, jigu ffinanzjati, in parti, l-pagamenti dovuti lill-banek f'interessi u f'pagamenti kapitali. Il-profitti mistennija, mbaghad, kellhom jaghmlu tajjeb l-ewwel biex jithallsu l-bilanci dovuti lill-istess banek, u wara biex l-azzjonisti jiehdud-dividends. Fil-qosor, l-azzjonisti ta' PCO kienu qed jistennew rizultati importanti minnha, u ghabbewha b'risponsabbilitajiet enormi. Pero', minflok ma bnew kumpanija b'sisien sodi li setghu jifilhu ghall-pizijiet li kienet mistennija terfgħa, l-azzjonisti, għamlu l-oppost. Fil-fatt, kif ser jintwera, sa mill-bidu PCO

- (a) tghabbiet bi djun kbar (fosthom dejn li ntiret);
- (b) kellha assi li, fir-realta', hafna minnhom ma kenux rejalizzabbli;
- (c) kellha kapital ta' Lm101,000 – somma mizera għal-kumpanija li lahqet bejgh ta' 'l fuq minn Lm22,000,000.

Fil-qosor, id-diretturi u azzjonisti ahharija tal-Grupp Priceclub – u cioe', l-intimati – agixxew b'mod li, sa minn meta bdiet topera, PCO kellha, fl-ahjar ipotesi, prospetti zghar hafna li tevita xoljiment minhabba insolvenza.

PCO – wirt ta' dejn ta' Lm2,600,000 li hafna minnu ma kienx kopert b'assi.

Meta PCO giet kostitwita, l-intenzjoni kienet li din takkwista n-negozju ta' Francis Gauci li kien, anki tramite kumpaniji tieghu, jopera *supermarkets* fil-marsa, Burmarrad u fis-Swatar. Parti mill-proprjeta' f'Burmarrad u dik fis-Swatar kienu, effettivament, proprjeta' ta' Gauci, fil-waqt li dik tal-Marsa kienet mikrija. Meta PCO akkwistat dan in-negozju, hi xtrat il-*plant, equipment, fixtures and fittings* (Lm754,000) u l-istokk (Lm1,402,000). Minbarra dan hallset ukoll rigal ta' Lm380,000 għal-lokazzjoni tal-Marsa, Lm100,000 għall-*“goodwill”* ta' Gauci, u hallset lill-istess Gauci Lm250,000 ohra, total ta' Lm730,000 bhala assi *intangible*. Kif ser jinghad, il-proprjeta' immobbli inxtrat minn kumpaniji ohra fi hdan il-Grupp Priceclub.

Kontra dan, PCO assumiet ir-responsabbilita' ta' Lm2,574,000 fi kredituri tan-negozju ta' Gauci.

Jekk, abbazi tas-suespost u xi dettalji zghar li jigi spjegat aktar 'l quddiem, pero', li mhumiex materjali, wiehed jara l-attiv kontra l-passiv, wiehed isib li PCO kellha, meta bdiet topera, eccess **nominali** ta' attiv fuq il-passiv ta' Lm100,000. Wiehed jista' allura jargumenta li, teknikament, PCO ma kenetx insolventi meta bdiet in-negozju. Pero', anke jekk, ghall-grazzja tal-argument, PCO ma kenetx insolventi mill-bidu, PCO qatt ma kellha, sa mill-bidu, prospetti xierqa li tevita x-xoljiment minhabba insolvenza.

PCO – kumpanija bi ftit assi rejalizzabbli

Kif inghad, PCO ma kellha l-ebda proprjeta' immobbli f'isimha. Fil-fatt, il-proprjetajiet mixtrija mill-Grupp Priceclub, u cioe', is-*supermarkets* f'Burmarrad, Swatar u Birkirkara, kienu mixtrija minn soċjetajiet kostitwiti specifkment ghal dan il-ghan, u ffinanzjati, fil-parti 'l kbira, minn self mill-banek u mill-azzjonisti. Din l-iastruttura tal-grupp kellha l-effett mixtieq li r-riskju tan-negozju ttiehed, effettivament, mill-kredituri ordinarji ta' PCO, fil-waqt li l-assi veri tal-grupp kienu segregati minn dan ir-riskju, f'kaz ta' insolvenza tal-grupp. B'hekk l-azzjonisti ttentaw jzommu ghalihom kwalunkwe valur rezidwu fl-assi immobiljari f'kaz ta' falliment tan-negozju, minflok ma zguraw li tali valur jmur biex itaffi t-telf tal-kredituri ordinarji li, kif jigi pruvat, tilfu aktar minn Lm8,000,000.

Apparti l-fatt li PCO giet pprivata mill-valur rezidwu tal-proprjetajiet tal-grupp, l-assi li kienu jidhru fuq il-kotba taghha kienu aktar apparenti milli veri. Dawn l-“assi” kienu rigal fuq il-kirja tal-Marsa, valur ta' Lm380,000, rigal ta' Lm100,000 mhallas lil Frans Gauci ghall-“goodwill”, u Lm250,000 mhallas lill-istess Gauci meta nxtara n-negozju tieghu.

PCO – kumpanija b'kapital mizeru

Il-kapital li nghata lil PCO kien ta' Lm101,000. Dan l-ammont kien ridikolu fil-kuntest ta' kumpanija li kellha *turnover* ta' 'l fuq minn Lm22,000,000. Kien ovvju li dan il-kapital ma kienx sejer ikopri l-bzonnijiet finanzjarji tas-socjeta' li, kif ser jintwera, gew sottovalutati bil-kbir, u ghalhekk hu ovvju wkoll li l-pjan kien mill-bidu nett li l-operat kollu kien ser ikun iffinanzjat mit-*trade creditors* ta' PCO, li ghalhekk kellhom igorru r-riskju kollu, jew kwazi kollu, tan-negozju. Fil-fatt, filwaqt li l-azzjonisti ta' PCO tilfu l-kapital minnhom investit ta' Lm101,000, il-kredituri tilfu iktar minn Lm8,000,000.

(b) L-inkompetenza grassa, l-abbuzi u l-qerq li wasslu ghall-telf ghall-kredituri li hafna minnu setgha, u kellu, jigi evitat.

Il-konsegwenza ta' dawn id-decisjonijiet mehuda mill-intimati waqt li kienet qed tigi ippjanata l-istruttura tal-grupp, kien allura li PCO kinet mill-bidu, u fl-ahjar ipotesi ghall-intimati, fi stat prekarju ta' solvenza, u ftit kellha prospetti li tevita x-xoljiment minhabba insolvenza, anki kieku tmexxiet tajjeb. Fil-fatt, pero', kif ser jigi ppruvat, PCO ma tmexxietx tajjeb. Ghall-kuntrarju, PCO tmexxiet mill-intimati b'inkompetenza grassa, b'mod ghall-kollox irrisponsabbli, u bi ksur tal-obbligi legali taghhom bhala diretturi. Dan, pero', lanqas ma kien bizzejjed. Ser jintwera ukoll li l-istess diretturi dahhlu lil PCO fi transazzjonijiet kbar li vvantaggjaw lilhom personalment, jew lil kumpaniji taghhom, bi zvantaggi kbar ghal PCO, jew ahjar ghall-kredituri taghha li, fl-ahhar mill-ahhar, iffinanzjaw dawn it-transazzjonijiet.

PCO bdiet titef mill-bidu nett. Skond l-*audited financial statements* ghall-perijodu ta' ftit xhur li ntemm fit-30 ta' Settembru, 1998, PCO kienet gia' tilfet Lm74,000 kontra profit prospettat ta' 'l fuq minn Lm355,000. Ghas-sena finanzjarja li ntemmet fit-30 ta' Settembru, 1999, PCO kienet ghamlet telf ta' Lm262,000, u ghalhekk il-kapital kien gia' ittiekel b'aktar minn tliet darbiet.

Il-*financial statements* ghas-sena li ntemmet fit-30 ta' Settembru, 1999, gew ippubblikati fl-20 ta' Settembru, 2000, cioe', sena wara. Minkejja rizzultat ghas-sena 1999 preokkupanti sa certu punt, id-diretturi ta' PCO ma wrew l-ebda nkwieta; anzi, hargu b'rapport pozittiv hafna li kien jindika li PCO kellha prospetti sbieh u li t-telf ghas-sena 1999 kien ser jigi rkuprat. Id-diretturi fil-fatt irraportaw li: *"[they] are confident that the operational performance of the group will improve in the foreseeable future following a tightening in the controls over costs and operational expenses"*

Lanqas l-awdituri ta' PCO – Deloitte & Touche – ma deheru mhassba dwar l-istat ta' solvenza ta' PCO, tant li r-rapport taghhom datat 30 ta' Gunju, 2000, ma kien kwalifikat b'ebda mod.

Fil-fatt, pero', irrizulta sussegwentement li l-audited financial statements u r-rapporti tad-diretturi intimati u tal-awdituri ta' PCO taw stampa hazina u zvjanti, u sahanitra qarrieqa tas-sitwazzjoni finanzjarja ta' PCO. Il-provi dettaljati dwar dan jittressqu fi stadju ulterjuri. Ghall-finijiet prezenti, jinghad biss is-segweni biex tinghata stampa generali.

Ghall-kuntrarju ta' dak li nghad mid-diretturi fir-rapport taghhom datat 30 ta' Gunju, 2000, PCO ma kenitx sejra tajjeb fis-sena 2000. Anzi, kienet sejra hafna aghar milli kienet marret fis-sena 1999. Tant hu hekk li *management accounts* interni ta' PCO ghas-sena li ntemmet fit-30 ta' Settembru, 2000 kienu juru telf ghas-sena 2000 ta' Lm844,000 biex it-telf kumulattiv sat-30 ta' Settembru, 2000, kien, skond il-kotba ta' PCO, ta' madwar Lm1,100,000. Dejjem skond kalkoli ta' PCO, din is-somma ta' telf kumulattiv zdieget ghal Lm1,600,000 sal-31 ta' Marzu, 2001.

Ic-cifri dizastruzi ghas-sena 2000 u dawk tal-bidu tas-sena 2001 nzammu mistura mill-kredituri ta' PCO, bi ksur tad-doveri imposti fuqhom tassattivament that piena kriminali mil-ligi, sakemm il-problemi ta' PCO bdew kergin fil-pubbliku u bdiet investigazzjoni. Matul l-istess sena 2000

kredituri bdew isibu li d-diffikultajiet fil-pagamenti dovuti minn PCO kienu dejjem qed jizdedu. PCO kienet titlob aktar dilazzjonijiet fil-pagamenti; kienet tonqos milli tonora pagamenti; u cekkijiet taghha bdew ma jigux onorati. Skedi ta' pagamenti bdew jigu rinegozjati fuq talba ta' PCO, pero', ic-ciklu ta' ksur ta' obbligi u promessi qatt ma waqaf; anzi, l-problemi bdew jaggravaw bil-bosta lejn l-ahhar tas-sena 2000 u fil-bidu tas-sena 2001 sakemm, fil-bidu ta' April 2001, grupp ta' kredituri nghaqad informalment biex jinvestiga l-istat finanzjarju tal-Grupp Priceclub, billi dawn ma setghux jikkombacjaw il-fatt li PCO ma kienitx qed tonora pagamenti dovuti mal-fatt li l-agir tad-diretturi ta' PCO ma kienx jindika li PCO kellha problemi serji, anzi serjissimi. Ghall-kuntrarju, kontra l-isfond ta' din is-sitwazzjoni finanzjarja ghall-kollox dizastruza, id-diretturi kienu qed jassiguraw lil diversi kredituri, u jaghtu l-impressjoni lil ohrain, li PCO ma kellhiex problemi ghajr xi diffikultajiet temporanji ta' *cash flow*; u fuq din il-bazi, u a bazi ta' pretensjonijiet foloz u mezzi ohra ta' frodi wzati mill-intimati, huma komplew jitolbu aktar dejn, u jinnegozjaw dilazzjonijiet ulterjuri fuq dejn ezistenti. Billi, ukoll, il-grupp kien l-akbar wiehed f'Malta fil-generu ta' *supermarkets*, dan setgha, u fil-fatt kien, jottjeni kundizzjonijiet tajbin hafna mis-*suppliers* speccjalment rigward zmien ghal pagament. F'dan l-agir wiehed jista' jghid li ma kien hemm xejn hazing; pero', l-grupp kien ukoll f'qaghda tant b'sahhita li seta' jimponi r-rieda tieghu fuq is-*suppliers* billi jhedded li ma jixtrix aktar minghandhom jekk is-*suppliers* ma kienux lesti jaghmlu kif ried il-grupp. Din it-tattika u mezzi frawdolenti ohra baqghu jintuzaw sal-ahhar, anke biex *suppliers* jaghtu aktar dejn, jew aktar zmien ghall-hlas, meta PCO kienet ilha zmien twil fi stat ta' insolvenza.

Kif inghad, grupp ta' kredituri inghaqad f'April tas-sena 2001, u mal-ewwel intbghatet delegazzjoni taghhom biex tiltaqa' mad-diretturi ta' PCO. Din il-laqgha nzammet fid-9 ta' April, 2001, u ghalha attendew, ghall-kredituri, Dr Andre' Camilleri, Franco Busuttil u Dr Henri Mizzi. Ghall-grupp Priceclub attendew l-intimati. Ir-rapprezentanti tal-kredituri wrew thassib dwar problemi li seta' kellu l-Grupp Priceclub, u talbu lid-diretturi tal-Grupp Priceclub biex

jippermettu li jsir studju finanzjarju dwar il-grupp mid-ditta PricewaterhouseCoopers (“PWC”) ghan-nom tal-kredituri. Id-diretturi intimati assiguratw lir-rapprezentanti tal-kredituri li l-grupp imexxi minnhom ma kellux problemi serji u ghalhekk qalu li ma kellhom ebda oggezzjoni li jsir studju finanzjarju minn PWC; il-grupp kellu biss, qalu, xi diffikultajiet temporanji ta' *cash flow*. Qalu wkoll li ghalkemm kien hemm telf fil-passat, huma kienu, permezz ta' numru ta' mizuri korrettivi allegatament mehuda, dawwru l-folja tant li, fil-bidu tas-sena 2001 il-grupp kien beda jaghmel profitti.

Fil-granet ta' wara, PWC ghamlu hidma intensive biex janalizzaw il-qagħda finanzjarja tal-Grupp Priceclub. Dak li sabu ssorprenda lill-kredituri u kkonferma l-aghaz bizghat tal-kredituri, u wera ukoll li, fil-fatt, il-posizzjoni kienet ferm aghaz anke mill kienu jahsbu, jew jafu, l-istess diretturi intimati.

Kif ġia nghad, il-kredituri ma kienux jafu, qabel ma sar l-istudju ta' PWC, li l-kotba tal-grupp kienu qed juru telf konsolidat sat-30 ta' Settembru, 2000, ta' circa Lm1,100,000, liema ammont kien tela', sal-31 ta' Marzu, 2001, għall-madwar Lm1,600,000. Dan it-telf inzamm mistur, filwaqt li d-diretturi komplew jagħtu l-impressjoni li l-Grupp Priceclub kien sejjer mit-tajjeb għall-ahjar. Fil-frattemp, il-kalkoli ta' PWC wrew li, fil-fatt, it-telf tal-grupp kien ferm u ferm akbar mill-Lm1,600,000 li l-istess kotba tal-grupp kienu qed juru. Dana għaliex il-kotba tal-grupp ma kinux qed jinzammu korrettement fir-rigward, speċjalment, ta' zewg cifri importanti – dawk tal-istokk u tad-debituri.

PCW waslu għall-konkluzzjoni li t-telf kien hafna u hafna akbar minn dak stmat mid-diretturi billi (a) kien hemm bejn Lm750,000 u Lm1,500,000 anqas stokk milli kien qed jidher fil-kotba, liema diskrepanza kienet ikkagunata minn nuqqas assolut ta' kontrolli adegwati duq l-istokk; u (b) il-kotba kienu qed juru lil PCO kellha tiehu circa Lm700,000 minghand kumpaniji relatati, meta kien ovvju li hafna min dan id-dejn ma kienx se jingabar għaliex id-debituri kienu falluti. Meta, allura, PWC regghu ikkalkulaw it-talf ta'

PCO, dawn ikkalkulaw (ghall-ewwel) li filwaqt li, skond il-kotba dan kien qed jidher bhala Lm1,100,000 sat-30 ta' Settembru, 2000, u Lm1,600,000 sal-31 ta' Marzu, 2001, it-telf veru sal-31 ta' Marzu, 2001, kien almenu ta' Lm3,500,000.

Meta dawn il-fatti hargu fil-berah lejn l-ahhar ta' April tas-sena 2001, gie kkonfermat li PCO, u l-bqija tal-Grupp Priceclub, kienu insolventi; u, fid-dawl ukoll tal-fatti l-ohra deskritti hawn fuq fil-qosor, sar maghruf ukoll (a) li l-insolvenza ta' PCO, PC Holdings u l-kumpaniji l-ohra kienet ilha hafna; (b) li d-diretturi kienu ilhom jafu, jew ilhom li misshom kienu jafu, li PCO ma kellhiex prospett xieraq li tevita li xxolji minhabba insolvenza; (c) li d-diretturi ma kinux qed izommu l-kotba ta' PCO, PC Holdings u l-kumpaniji l-ohra fil-grupp kif suppost, u ghalhekk lanqas biss kienu konxji tal-entita' tal-problemi finanzjarji tal-imsemmija kumpaniji; (d) li l-istat finanzjarju hazin kif maghruf mid-diretturi inzamm, xjentement jew b'nuqqas ta' osservanza ta' obbligi naxxenti mil-ligi, mistur mill-kredituri, li baqghu ibieghu bid-dejn lill-istess PCO f'cirkustanzi fejn, inzamm minnhom, ma kellhomx access ghal, u/jew ma nghatawx, taghrif dwar l-istat finanzjarju ta' PC Holdings u tas-sussidjarji l-ohra tal-Grupp Priceclub; u (f) li l-istess diretturi ghamlu diversi rapprezentazzjonijiet u/jew stqarrijiet foloz, jew li jizgwidaw, dwar PCO u/jew dwar kumpaniji ohra fil-Grupp Priceclub; u/jew bl-agir u/jew bis-skiet taghhom, u/jew bi pretensjonijiet foloz u/jew b'mezzi ohra ta' frodi, taw impressjoni hazina lill-kredituri ta' PCO b'mod li PCO ngatat jew ottjeniet dejn gdid, jew inkella dilazzjoni ulterjuri fuq pagamenti gia dovuti, meta PCO kienet gia fi stat ta' insolvenza jew meta PCO ma kellhiex prospetti xierqa li tevita xoljiment minhabba l-insolvenza taghha.

Minkejja li, bir-rapport ta' PWC, l-istat finanzjarju disaztruz tal-Grupp Priceclub kien sar pubbliku, l-intimati, jew min minnhom, xorta wahda baqghu ghaddejjin bl-istorja li l-Grupp Priceclub kien success kbir. Fil-fatt, f'Mejju 2001, l-istess diretturi intimati hargu dokument intitolat "*Investment Proposal*" li – appartu dikjarazzjonijiet foloz u zvijanti – fih huma ppropnew li "*the company's present*

shareholders offer 20% of Priceclub Operators Ltd shares for a Lm1 million". Fi kliem iehor, ma kienx bizzejjed li minhabba fihom l-kredituri ordinarji ta' PCO kienu gia tilfu 'l fuq minn Lm8,000,000; baqghu sa l-ahhar jittentaw jiddefrawdaw lil terzi fl-ammont ta' Lm1,000,000 iehor permezz ta' stima ta' Lm5,000,000 li huma ghamlu ghall-PCO – kumpanija li kienet ilha insolventi kwazi mit-twelid, b'telf akkumulat (aggustat) ta' 'l fuq minn Lm4,000,000, u bi kredituri ta' 'l fuq minn Lm8,000,000.

TALAB, peress li PCO giet xolta minhabba li ma setghetx thallas id-dejn taghha u peress li jirrizulta, a bazi tas-suespost, u ta' provi u sottomissjonijiet ulterjuri li jingiebu waqt l-andament tal-kawza, li l-intimati, jew min minnhom, li kienu lkoll diretturi taghha, kienu jafu, jew kellhom ikunu jafu waqt il-perijodu qasir hafna ta' solvenza prekarja u dak twil hafna ta' insolvenza, u dana ferm qabel l-eventwali xoljiment tal-kumpanija, li ma kienx hemm prospett xieraq li l-kumpanija setghet tevita x-xoljiment minhabba l-insolvenza taghha, ir-rikorrent umilment jitlob li din l-Onorabli Qorti tordna lill-intimati sabiex jaghmlu pagament ai termini tal-artikolu 316 tal-Kap.386, favur l-attiv ta' Priceclub Operators Limited ekwivalenti ghall-izbilanc negattiv li bih giet xolta, jew somma ohra stabbilita minn dina l-Onorabli Qorti dejjem skond l-artikolu 316.

Bl-ispejjes.

Rat ir-risposta li ressqu l-intimati li n forza taghha eccepew illi:

huma jopponu t-talbiet attrici;

huma meta kienu diretturi tal-kumpanija Price Club Operators Limited agixxew korrettement u ma humiex responsabli ghall-falliment tal-istess kumpanija;

bla pregjudizzju ghas-suespost, l-allegazzjonijiet kontenuti fir-rikors promotorju huma kontestati u dan kif se jigi ppruvat waqt is-smigh tal-kawza;

Kopja Informali ta' Sentenza

inoltre u bla pregiudizzju ghas-suespost sakemm baqghet tinnegozja il-kumpanija Price Club Operators Limited kien ghad hemm prospetti xierqa li l-kumpanija setghet tevita x-xoljiment minhabba l-insolvenza tgahha, haga li eventwalment ma gratx minkejja l-ahjar tentattivi tad-diretturi koncernati;

huma ma humiex responsabbli ghad-djun tal-kumpanija Price Club Operators Limited;

it-talbiet tar-rikorrenti huma kompletament infondati fil-fatt u fid-dritt u ghandhom jigu michuda bl-ispejjez kontra taghhom.

Rat d-diversi affidavit prodotti bahla prova;

Semghet il-provi li ressqu l-partijiet (u traskritti fl-atti tal-kawzi l-ohra konnessi);

Rat l-atti kollha tal-kawza u d-dokumenti esebiti;

Semghet lid-difensuri tal-partijiet u rat ukoll in-noti tal-osservazzjonijiet minnhom ippresentati;

Rat li l-kawza giet differita ghal-lum ghas-sentenza;

Il-meritu ta' dan ir-rikors huwa simili ghall-meritu tar-rikors numru 27/03/TM fl-istess ismijiet. Fil-fatt, fiz-zewg kawzi r-rikorrenti qed jallega li d-diretturi precedenti tas-socjeta' Price Club (Operators) Limited, it-tlett intimati, kissru d-doveri taghhom lejn il-kredituri tal-kumpanija, izda fil-waqt li f'din il-kawza qed jallega li d-diretturi huma hatja ta' '*wrongful trading*', fil-kawza numru 27/03 qed jallega li l-istess agir tad-diretturi jwassal sahansitra ghall-'*fraudulent trading*'.

Il-kuncett ta' kummerc bi frodi jinsab deskritt fl-artikolu 315 tal-Kap.386 tal-Ligijiet ta' Malta, cioe', l-Att dwar il-Kumpaniji, waqt li l-kuncett ta' kummerc hazin huwa deskritt fl-artikolu 316 tal-istess Kap. 386. Skond dawn l-artikoli, ikun hemm kummerc bi frodi meta jkun jirrizulta li xi negozju tal-kumpanija jkun tmexxa bil-hsieb ta' frodi ta'

kredituri tal-kumpanija jew ta' kredituri ta' xi persuna ohra jew bil-ghan ta' frodi, fil-waqt li jkun hemm kummerc hazin meta persuna li kienet direttur ta' kumpanija tkun agixxiet fil-waqt li tkun taf, jew kellha tkun taf qabel ix-xoljiment tal-kumpanija, li ma kienx hemm prospett xieraq li l-kumpanija setghet tevita x-xoljiment minhabba l-insolvenza taghha. Dawn l-artikoli tal-ligi maltija gew mehuda kelma b'kelma mill-ligi ingliza li tirregola x-xoljiment tal-kumpaniji (The Insolvency Act, 1986), u l-artikoli ekwivalenti fil-ligi ingliza huma l-artikolu 213 (*'fraudulent trading'*), u l-artikolu 214 (*'wrongful trading'*).

Iz-zewg kuncetti ta' kummerc bi frodi u kummerc hazin jixxiebhu, bid-differenza tkun li f'kaz ta' kummerc bi frodi irid jirrizulta li kien hemm il-hsieb li jigu ppregjudikati l-kredituri tal-kumpanija. F'kaz li jirrizulta kummerc bi frodi jew hazin, il-ligi tkontempla it-tnehhija tar-responsabilita' limitata tad-diretturi, bir-responsabilita' personali taghhom tkun kompluta u ampia f'kaz li jirrizulta kummerc bi frodi.

Fis-sentenza ta' din il-Qorti moghtija illum stess fil-kawza numru 27/03, din il-Qorti sabet li t-tlett diretturi kienu responsabbli ta' kummerc bi frodi, bir-rizultat li dawn gew dikjarati responsabbli personalment, minghajr ebda limitazzjoni ta' responsabilita' ghad-djun kollha tal-kumpanija.

Ghall-fini ta' din il-kawza, u ghall-kull buon fini, il-Qorti issib li t-tlett diretturi intimati kienu responsabbli ukoll ta' kummerc hazin. Mhux mehtieg li din il-Qorti toqghod tirrepeti c-cirkostanzi ta' fatt kif svolgew matul is-snin, u din il-Qorti qieghda taghmel riferenza ghall-konsiderazzjonijiet, analizi u argumenti taghha kontenuta fil-kawza l-ohra bejn l-istess partijiet (bin-numru 27/03) biex issotni l-konkluzzjoni taghha li l-intimati kienu responsabbli ukoll ta' kummerc hazin.

Li jista jinghad hu li, anke kif ammetta Robert Borg, x-xhud espert prodott mill-intimati, il-kumpanija kient insolventi zgur fl-1999 u dan kienu jafuh id-diretturi. Fil-fehma tal-Qorti, f'dik l-epoka kien jirrultzalthom ukoll "*li ma kienx hemm prospett xieraq li l-kumpanija setghet tevita x-*

xoljiment minhabba l-insolvenza taghha – sakemm ma iggibbx finazjament gdid minn sorsi esterni. Dan gie indikat lill-intimati fir-rapport imhejji mis-Sur Aloisio. Il-*“growth strategy”* li kellhom f'mohhom id-diretturi kien pjan vijabbli, pero', kien jehtieg ammont konsiderevoli ta' likwidita', u dan ma kienx *available*. Meta il-finazjament ma giex, id-diretturi ma kellhomx ikomplu jopperaw u jkabru l-ferita ghall-kredituri. Is-subartikolu (3) tal-artikolu 316 tal-Att dwar il-Kumpaniji, jezenta lid-diretturi mir-responsabilita' f'kaz li, nonostante li kienu jafu li l-kumpanija ma kelliex prospetti li tevita x-xoljiment minhabba l-insolvenza taghha, jiehdu, ghan-nom tal-kumpanija, *“kull pass li kellha tiehu sabiex tnaqqas it-telf potenzjali ghall-kredituri tal-kumpanija”*. Dan fil-fatt m'ghamlhux u, anzi, komplew jinvestu bi flus it-*trade suppliers* u joperaw bi pregjudizzju ghall-interessi tal-kredituri, u dan kif intwera fid-decisjoni ta' din il-Qorti fil-kawza numru 27/03 moghtija illum stess. F'dak il-mument, flok, kif kien l-obbligu taghhom, raw kif jaghmlu biex irazznu l-operat taghhom u jnaqqsu t-telf potenzjali ghall-kredituri, kabbru d-dejn li kellhom biex issotnu l-hsieb li jkabbru l-kumpanija.

Ghaldaqstant, ghar-ragunijiet premessi, il-Qorti issib li, ai termini u ghall-finijiet tal-artikolu 316 tal-Kap.386, l-intimati personalment kienu responsabbli ta' kummerc hazin, pero', peress li nstabu responsabbli ukoll ta' kummerc bi frodi u, ghalhekk, giet imnehhija r-responsabilita' limitata taghhom, m'hemmx lok ghall-din il-Qorti li tordna lid-diretturi jaghmlu pagament ta' xi somma specifika favur l-attiv tal-kumpanija.

L-ispejjes ta' din il-kawza jithallsu kollha mill-intimati *in solidum*.

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----